

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Martinem Kopou ve věci

žalobkyně: **A. H.**

státní příslušnost: Arménie

t. č. pobytém X

zastoupena Mgr. Helenou Pindejovou, advokátkou

se sídlem Milady Horákové 1957/13, 602 00 Brno

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky**
se sídlem Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 9. 11. 2020, č. j. OAM-656/ZA-ZA11-ZA21-R2-2019-I,

takto:

I. Žaloba *se zamítá*.

II. Žalobkyně *nemá právo* na náhradu nákladů řízení.

III. Žalovanému *se nepřiznává* náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Předmětem sporu je zákonnost rozhodnutí o opětovném neudělení mezinárodní ochrany žalobkyni. Krajský soud čelil otázce, zda její zdravotní problémy jsou relevantní pro udělení mezinárodní ochrany.

II. Rozhodnutí žalovaného a dosavadní průběh řízení

2. Žalobkyně podala dne 22. 7. 2019 svým jménem a jménem svého tehdy nezletilého syna žádost o mezinárodní ochranu. Učinila tak poté, co je do ČR vrátili z Německa na základě nařízení č. 604/2013 („nařízení Dublin III“). Žalovaný vedl o žádosti žalobkyně a jejího syna společné řízení.
3. V rámci pohovoru žalobkyně uvedla, že do Německa vycestovala v prosinci 2017 kvůli svému staršímu synovi, který se tam léčil s leukémií. V lednu 2018 ale zemřel. Její manžel spolu s mladším synem se proto za žalobkyní vydali z Arménie do Německa, aby mohli být na synově pohřbu. Po smrti syna měla žalobkyně vážné psychické problémy. Vedly k její hospitalizaci na psychiatrii. Dodnes užívá léky na uklidnění, protože má problémy se spánkem. O mezinárodní ochranu žádala, aby mohla navštěvovat synův hrob v Německu.
4. Staršího syna žalobkyně povolali do armády. Zažil válku mezi Arménií a Ázerbájdžánem. Bezprostředně poté onemocněl. Podle německého odborníka, který ho léčil, mohla být takto rychle postupující nemoc důsledkem jeho zážitků z války. Manžel žalobkyně proto v roce 2017 podal stížnost na arménské ministerstvo obrany. Výsledkem bylo, že muži ve vojenských uniformách unesli jejich mladšího syna. Žalobkyně v té době již byla v Německu. Podrobnosti proto nezná. Pustili ho, až jeho otec vzal zpět svou stížnost. Žalobkyně se obává, že také jejího mladšího syna povolají do armády. Nechce o něho přijít, jako přišla o staršího syna.
5. Rozhodnutím ze dne 17. 1. 2020, č. j. OAM-656/ZA-ZA11-ZA05-2019, žalovaný neudělil žalobkyni a jejímu synovi mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu („zákon o azylu“). Toto rozhodnutí poté zrušil zdejší soud svým rozsudkem ze dne 10. 2. 2021, č. j. 41 Az 12/2020-31 („zrušující rozsudek“). Snahu žalobkyně být v blízkosti hrobu jejího staršího syna nepovažoval za relevantní důvod pro udělení mezinárodní ochrany. Důvody zrušení původního rozhodnutí žalovaného se týkaly syna žalobkyně. Krajský soud vyčetl žalovanému, že si neobstaral dostatek informací o zemi původu týkajících se povinné vojenské služby v Arménii.
6. V dalším řízení žalovaný posuzoval žádost žalobkyně a jejího syna, který mezitím nabyl zletilosti, samostatně. Rozhodnutím ze dne 9. 11 2021, č. j. OAM-656/ZA-ZA11-ZA21-R2-2019-I („rozhodnutí žalovaného“), žalobkyni opět neudělil mezinárodní ochranu. Konstatoval, že žalobkyně ve vlasti nečelila pronásledování, ani jí nehrozí v budoucnosti. Ohledně snahy žalobkyně být poblíž synova hrobu žalovaný odkázal na zrušující rozsudek krajského soudu. A ve vztahu k povinnosti mladšího syna nastoupit na základní vojenskou službu odkázal na své rozhodnutí ve věci žádosti syna žalobkyně o mezinárodní ochranu.
7. Žalovaný se zabýval také zdravotními problémy žalobkyně v kontextu humanitárního azylu a doplňkové ochrany. Nepovažoval je však za relevantní. S odkazem na žalobkyní doložené lékařské zprávy uvedl, že žalobkyně trpí těžkou depresivní fází s psychotickými příznaky. Její psychické potíže dosáhly vrcholu po smrti jejího syna, což vedlo k hospitalizaci. V ČR jí lékař předepsal lék Olanzapin. Podle zprávy z května 2021 se stav žalobkyně výrazněji nemění, halucinace jsou mírnější. Žalovaný vycházel z *Informace sítě místních lékařů pracujících v zemích původu* z dubna 2018, podle které je léčba psychotické deprese dostupná v několika státních i soukromých zdravotnických zařízeních zejména v Jerevanu.

III. Žaloba a vyjádření žalovaného

8. Žalobkyně namítá, že žalovaný řádně nezjistil skutkový stav a nevypořádal se dostatečně se všemi skutečnostmi, které v řízení vyšly najevo. Žalovaný se žalobkyní v dalším řízení ani neprovedl pohovor. Přitom její manžel v rámci svého řízení uvedl, že se pořád cítí špatně a má psychické problémy. Není soběstačná a je odkázaná na něj. Také syn žalobkyně při svém pohovoru mluvil o jejím zdravotním stavu, zmínil úraz hlavy. Žalovaný proto musel vědět, že zdravotní stav žalobkyně se od konání prvního pohovoru v roce 2019 zhoršil. Měl s ní proto provést doplňující pohovor. Nemohl dostatečně zjistit skutkový stav, pokud to neudělal.
9. Kromě toho ani podklady, které žalovaný shromáždil, nejsou dostatečné. Žalovaný vycházel zejména z informace o dostupnosti léčby psychotické deprese, posttraumatické stresové poruchy a degenerativní artritidy kolen včetně dostupnosti léků. Tato informace se však nezabývá přístupem k lékařské péči nebo lékům pro konkrétní osobu s ohledem na její specifickou situaci, tedy např. včetně finanční dostupnosti takové léčby. Dostatečně konkrétní informace neobsahuje ani zpráva *Přehled údajů o zemi – Arménie*. Její součástí je pouze zcela obecný přehled o přístupu ke zdravotní péči. Žádný podklad však neobsahuje konkrétní informaci o tom, že by žalobkyně měla reálný přístup k léčbě její nemoci. Zprávy se netýkají ani obecné úrovně poskytované zdravotní péče. Závěry žalovaného o tom, že žalobkyně bude mít po návratu přístup k adekvátní zdravotní péči, proto nemají oporu ve spisu.
10. Žalovaný nezohlednil to, že návrat do země původu by žalobkyni vytrhl z prostředí, kde se cítí bezpečně. Výrazná životní změna by mohla ovlivnit hloubku depresí a možnost jejich zvládnutí. Žalovaný měl ověřit, zda by nucené vycestování žalobkyně do Arménie nemělo na její nemoc dopad do takové míry, že by její útrapy dosahovaly úrovně nelidského zacházení.
11. Žalobkyně má výhrady také k tomu, jak žalovaný posoudil bezpečnostní situaci v Arménii. Žalovaný odkazuje na zprávu ze dne 24. 11. 2020, která vznikla pouze pár dnů po formálním uzavření příměří. Neodráží proto skutečnost. Příměří je pouze formální. Nadále dochází k bojům a ztrátám na lidských životech. To měly prokázat právě informace, které v řízení dokládal syn žalobkyně, jimiž se ale žalovaný bezdůvodně nezabýval. Informace OAMP, na kterou žalovaný odkazuje, též zmiňuje minimálně jeden incident s mrtvými a zraněnými z léta 2021. Žalovaný to nezohlednil. V tomto ohledu je jeho rozhodnutí nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů.

IV. Vyjádření žalovaného k žalobě

12. Žalovaný podle svého názoru dostatečně zjistil skutkový stav, který mu umožňoval vydat ve věci rozhodnutí. Pro toto rozhodnutí si opatřil dostatečně aktuální informace o zemi původu. Žalovaný upozornil na to, že žalobkyně ve správním řízení stavěla své obavy z návratu do vlasti na obavě o odvod jejího mladšího syna do armády. A také uváděla, že chce být poblíž hrobu jejího staršího syna. V žalobě však uplatňuje pouze námitky související se zhoršením jejího psychického stavu. Tím se žalovaný ve svém rozhodnutí řádně zabýval. Odkázal na jeho odůvodnění.

V. Posouzení věci krajským soudem

13. Žaloba je přípustná. Podala ji oprávněná osoba (§ 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní; „s. ř. s.“), ve lhůtě podle § 32 odst. 1 zákona o azylu. O žalobě krajský soud rozhodl bez jednání. Žalobkyně i žalovaný s tím souhlasili.
14. Žalovaný trefně poukazuje na to, že zatímco ve správním řízení žalobkyně jako důvod žádosti o mezinárodní ochranu uváděla obavy související s nástupem jejího mladšího syna do armády a také snahu být v blízkosti hrobu svého staršího syna, nyní již své důvody opírá pouze o své zdravotní problémy. Krajský soud se proto zabýval pouze tím, zda pro udělení některé z forem mezinárodní ochrany může mít relevanci zdravotní stav žalobkyně. Důvody související s vojenskou službou syna žalobkyně krajský soud posoudil v řízení vedeném pod sp. zn. 41 Az 46/2021. A s důvody souvisejícími s mrtvým synem žalobkyně se krajský soud již vypořádal ve svém zrušujícím rozsudku.
15. Žalobkyně namítá nedostatečné zjištění skutkového stavu žalovaným ve dvou ohledech – neprovedl s ní pohovor a neshromáždil dostatek informací o systému zdravotní péče v Arménii. Tuto námitku však krajský soud nepovažuje za důvodnou.
16. Podle § 23 odst. 1 zákona o azylu má žalovaný povinnost provést pohovor s žadatelem o udělení mezinárodní ochrany za účelem zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Tato povinnost neplatí v situacích, na které dopadá odst. 2 tohoto ustanovení. Žalobkyně však žádné z těchto situací nebyla. Pohovor se žalobkyní žalovaný provedl předtím, než vydal původní rozhodnutí, které později zrušil krajský soud. Zákon o azylu přitom nevyžaduje, aby v případě zrušení rozhodnutí žalovaného soudem musel žalovaný v každém případě s žadatelem provést nový pohovor. Nutnost provedení doplňujícího pohovoru se bude odvíjet od okolností každého případu a od důvodů, pro které soud zruší napadené rozhodnutí.
17. V tomto případě *spočívaly důvody zrušujícího rozsudku výlučně ve skutečnostech souvisejících s výkonem základní vojenské služby syna žalobkyně*. Ty však následně žalovaný posuzoval v samostatném řízení. Původní důvody, které žalobkyni vedly k podání žádosti o mezinárodní ochranu, však ani krajský soud ve svém zrušujícím rozsudku nepovažoval za relevantní pro udělení mezinárodní ochrany. Žalovaný tedy neměl důvod provádět se žalobkyní nový pohovor. Nebylo to potřeba ke zjištění skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Doložit nové informace o svém zhoršujícím se zdravotním stavu, pokud je žalobkyně považovala za relevantní, mohla i bez konání doplňujícího pohovoru. Ve svém přípisu ze dne 12. 8. 2021 uvedla pouze to, že se dlouhodobě potýká s vážnými psychickými obtížemi a je fixovaná na manžela a syna. S ohledem na svůj úzkostný stav není schopna výdělečné činnosti, téměř nevychází z domu a denně bere léky. Pravidelně navštěvuje lékaře. Další kontrola jí čeká až po prázdninách. Při řešení jakýchkoliv záležitostí vyžaduje doprovod. K tomuto přípisu žalobkyně přiložila jedinou lékařskou zprávu z psychiatrické ambulance ze dne 5. 5. 2021. Podle ní žalobkyně trpí psychotickou depresí. Její stav se výrazně nemění, halucinace jsou mírnější. Jiné informace o svém zdravotním stavu žalobkyně žalovanému neposkytla.
18. Jsou-li důvodem podání žádosti o mezinárodní ochranu zdravotní problémy žadatele, relevantním podkladem rozhodnutí budou primárně lékařské zprávy. Je pak zejména na žadateli, aby lékařské zprávy dokládající jeho aktuální zdravotní stav předložil žalovanému. Žalobkyně při této příležitosti doložila pouze jedinou lékařskou zprávu a stručné písemné vyjádření. Žalovaný tuto lékařskou zprávu využil jako podklad pro své rozhodnutí. To že z ní vycházel, je patrné i z odůvodnění jeho rozhodnutí (viz s. 6).

Kromě toho zohlednil i starší lékařské zprávy z roku 2019. Za těchto okolností by konání doplňujícího pohovoru s žalobkyní nepřineslo žádné další skutečnosti relevantní pro rozhodnutí žalovaného. Ten měl k dispozici informace o zdravotním stavu žalobkyně, o její diagnóze i o podstupované léčbě. Nelze proto tvrdit, že by nedostatečně zjistil skutkový stav.

19. To platí i ve vztahu k posouzení dostupnosti lékařské péče v Arménii. Pokud jde obecně o žádosti o mezinárodní ochranu založené na zdravotních problémech žadatele, je nutné vycházet zejména z judikatury Evropského soudu pro lidská práva, reprezentované obzvláště rozsudkem ve věci *Paposhvili proti Belgii* (stížnost č. 41738/10, rozsudek velkého senátu ze dne 13. 12. 2016). Z tohoto rozsudku vyplývá, že k porušení čl. 3 Evropské úmluvy o lidských právech (zákaz nelidského a ponižujícího zacházení) může výjimečně dojít, pokud jde o vyhoštění vážně nemocné osoby, u níž *závažné důvody* zakládají domněnku, že *nedostatek vhodné péče či přístupu k ní v zemi původu představuje riziko vážného, rychlého a nevratného zhoršení jejího zdravotního stavu vedoucího k intenzivnímu utrpení nebo výraznému snížení předpokládané délky života*. Je na této osobě, aby předložila důkazy o existenci takových závažných důvodů. Úkolem státních orgánů naopak je, aby tvrzené riziko pečlivě přezkoumaly a vyvrátily pochybnosti.
20. Zároveň je nutné zohlednit rozsudek Soudního dvora ze dne 18. 12. 2014, *M'Bodj*, C-542/13. V něm se Soudní dvůr zabýval otázkou, zda lze ze zdravotních důvodů udělit doplňkovou ochranu podle čl. 15 písm. b) směrnice 2011/95/EU („kvalifikační směrnice“), podle něž se za vážnou újmu coby předpoklad doplňkové ochrany považuje mučení, nelidské či ponižující zacházení nebo trest vůči žadateli v zemi původu. Dospěl k závěru, že případy nenavrácení cizince do země původu z důvodu jeho vážné nemoci a neexistence adekvátní zdravotní péče v dané zemi původu nelze pod definici vážné újmy podřadit, pokud se nejedná o úmyslné odpírání léčby. Ani v případech, ve kterých by navrácení odporovalo čl. 3 Evropské úmluvy o lidských právech. V těchto případech tak členský stát nemůže udělit doplňkovou ochranu.
21. Řešením těchto neslučitelných pohledů evropských soudů by v našem kontextu mohlo být případné udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu. Podle něj jde o vážnou újmu, pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky ČR. Tuto formu doplňkové ochrany ČR zavedla nad rámec a zároveň v rozporu s kvalifikační směrnicí. Nicméně k tomuto rozporu nemohou soudy přihlížet v neprospěch žadatele o udělení mezinárodní ochrany (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 6. 2016, č. j. 5 Azs 50/2015-46).
22. Žalobkyně však podle krajského soudu ve správním řízení nepředložila důkazy o existenci závažných důvodů ve smyslu rozsudku *Paposhvili*. Žalobkyně podle jí doložené lékařské zprávy trpí psychotickou depresí. Aniž by krajský soud zlehčoval zdravotní stav žalobkyně, její psychické problémy nelze považovat za natolik závažné, že by samy o sobě znemožňovaly její návrat do vlasti. Z vyjádření žalobkyně plyne, že její aktuální zdravotní péče, kterou v ČR využívá, spočívá v návštěvě psychiatra jednou za několik měsíců. Nevyžaduje žádnou specializovanou lékařskou péči. Z informací, které žalovaný shromáždil, plyne, že psychiatrická péče je v Arménii obecně dostupná. Tento závěr žalobkyně nezpochybnila. Pouze namítá, že informace, které žalovaný shromáždil, dostatečně nereflektují její konkrétní situaci. S tím však krajský soud nesouhlasí.

23. Zprávy o zemi původu, na kterých žalovaný zakládá své rozhodnutí, jsou vždy do jisté míry obecné. *Nelze po něm požadovat, aby doložil, že konkrétně žalobkyně bude mít po návratu do vlasti přístup k odpovídající zdravotní péči.* V tomto případě s ohledem na diagnózu žalobkyně stačí, že z podkladů rozhodnutí vyplývá, že léčba psychotické deprese je v Arménii dostupná. Nejsou proto žádné důvody k obavám, že by žalobkyni v zemi původu hrozilo vážné, rychlé a nevratné zhoršení zdravotního stavu vedoucí k intenzivnímu utrpení nebo výraznému snížení předpokládané délky života, tedy že by hrozilo porušení čl. 3 Evropské úmluvy o lidských právech. Žalobkyně nedoložila nic, co by svědčilo o opaku. Žalovanému proto nemůže vyčítat, že se blíže nezabýval dopadem nuceného vycestování žalobkyně do Arménie na její zdravotní stav.
24. Z rozhodnutí žalovaného zároveň plyne, že případ žalobkyně nepovažuje za hodný zvláštního zřetele ve smyslu § 14 zákona o azylu. Žalobkyně v tomto směru nevznáší žádné žalobní námitky, kterými by se snažila závěr žalovaného zpochybnit. Krajský soud proto pouze ve stručnosti souhlasí se žalovaným, že žalobkyně nesplňuje podmínky pro udělení humanitárního azylu.
25. S žalobkyní nelze souhlasit ani v tom, že by žalovaný řádně neposoudil bezpečnostní situaci v Arménii. I ze zpráv, které ve správním řízení doložil její syn, plyne pouze to, že během roku 2021 – tedy i po oficiálním uzavření příměří – docházelo na hranici mezi Arménií a Ázerbájdžánem k určitým bezpečnostním incidentům. To potvrzuje také *Informace OAMP o bezpečnostní a politické situaci v zemi*, která v části věnující se aktivním vojenským konfliktům uvádí, že po příměří uzavřeném v listopadu 2020 se situace uklidnila. Přesto na nově vymezených hranicích docházelo k občasným přestřelkám, které si vyžádaly jednotky mrtvých nebo zraněných druhou stranou. Je pravdou, že rozhodnutí žalovaného tuto konkrétní informaci ve svém odůvodnění nezmiňuje. To však nezpůsobuje nesoulad rozhodnutí žalovaného s obsahem spisu či dokonce jeho nepřezkoumatelnost. Podstatné je, že žalovaný se věnoval aktuální bezpečnostní situaci v Arménii v návaznosti na boje o Náhorní Karabach, které se aktivně znovu rozpoutaly v listopadu 2020. Vyhodnotil přitom, že tyto boje se nijak nedotkly Jerevanu, coby místa posledního bydliště žalobkyně. To platí i o aktuální situaci, která se podle informací obsažených ve spisu již ve srovnání s listopadem 2020 uklidnila.

VI. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

26. Krajský soud posoudil žalobní námitky jako nedůvodné. Proto žalobu zamítl (§ 78 odst. 7 s. ř. s.). Neúspěšná žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému žádné náklady řízení nevznikly (§ 60 s. ř. s.).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení podat kasační stížnost u Nejvyššího správního soudu. *Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti tomuto rozsudku odmítne pro nepřijatelnost, pokud nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele.* V řízení o kasační stížnosti musí stěžovatele zastupovat advokát.

Brno 20. července 2022

Martin Kopa, v. r.
samosoudce